

АДАПТАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ДО ВИМОГ РИНКУ ПРАЦІ

В.А. Ковальчук, канд. екон. наук

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

За даними соціологічних опитувань в Україні майже половина населення працює не за спеціальністю. Для порівняння в Німеччині – лише 10 %. Однією з причин п'ятикратної різниці є необхідність українських абітурієнтів при вступі до вищого навчального закладу. За кілька років навчання вони зі здивуванням виявляють, що обрана професія – нецікава, не відповідає сподіванням чи просто не принесе очікуваного доходу (21 % опитаних не працюють за спеціальністю, бо вона їм не подобається, 43 % – через низьку заробітну плату). В Україні 65 % зайнятого населення, які працюють за спеціальністю, хочуть змінити професію. При цьому 32 % українців узагалі не працювали за спеціальністю, а 15 % – мали такий досвід, однак змінили роботу. Тобто майже половина жителів України не знайшла собі місця в професії, яку опанувала в університеті. [1].

В першу чергу така ситуація пояснюється тим, що значний вплив на вибір майбутньої професії мають батьки, які не завжди керуються бажаннями та талантами своєї дитини при виборі майбутньої професії для неї. Крім того в Україні є великий попит на неякісну освіту. Студент вищого навчального закладу вступаючи на перший курс ніби стає в чергу за дипломом, а якість отриманих ним знань та рівень сформованості професійних компетентностей є питанням другорядним.

Сучасний ринок праці вимагає від випускника вищого навчального закладу вміння застосовувати набуті під час навчання теоретичні знання та практичні навички до вирішення повсякденних господарських завдань в умовах невизначеності та мінливості ринкових умов господарювання. Саме тому особливої актуальності набуває питання адаптації методології підготовки фахівців з економіки до вимог ринку праці з метою формування у них професійних компетентностей, що задовольняють потреби роботодавців.

В реалізації основних професійних функцій (вивчати ринок; прогнозувати динаміку попиту, пропозицій і рівень ринкових цін на продукцію; розробляти нормативи й норми витрат обмежених економічних ресурсів; розробляти інвестиційні проекти та ін.) економісту необхідні не тільки фундаментальна економічна підготовка, професійні знання, розрахунково-аналітичні вміння й фізичні якості, скажімо, сила, витривалість, гнучкість, оскільки його робота вимагає значних фізичних і психічних витрат енергії, великої концентрації уваги, пам'яті, спостережливості [2].

Бакалавр з економіки й підприємництва повинен мати розвинені аналітичні здібності, широкий світогляд, емоційну стійкість, уміння працювати в умовах дефіциту інформації, ресурсів та часу, бути ініціативним та наполегливим, безперервно поповнювати свої знання [3].

Саме тому вищі навчальні заклади зобов'язані надавати якісні освітні послуги, щоб сформувати за час навчання у студентів необхідні для майбутньої трудової діяльності компетентності.

Кінцевим результатом освітнього процесу є здатність майбутніх випускників самостійно приймати рішення, адаптуватись до швидких змін у суспільстві та вирішувати проблеми в нестандартних ситуаціях, покладаючись на знання, добуті під час навчання [4].

О. Пометун зазначає, що ключова компетентність є об'єктивною категорією, що фіксує певний рівень знань, умінь, навичок, які можна застосовувати в будь-якій сфері діяльності. Кожна з таких компетентностей передбачає засвоєння студентом не окремих і не пов'язаних один з іншим елементів знань і вмінь, а оволодіння комплексною процедурою, в якій для кожного виділеного напрямку її набуття є відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер [5].

Основною проблемою формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців з економіки є розрізненість знань, які отримують студенти під час навчання. Це пояснюється тим, що викладач кожної окремої дисципліни не ставить собі за мету продемонструвати тісний системний зв'язок цієї конкретної дисципліни з іншими дисциплінами, що вже були вивчені студентами, а також з дисциплінами, що будуть вивчатися у наступних семестрах. Саме тому основним завданням викладача є формування у студента системного бачення економіки. Оскільки без фундаментальних системних знань такий фахівець не буде здатний приймати правильні професійні рішення.

Отже, фахова підготовка студента у вищому навчальному закладі повинна бути спрямована на фахівця з високим рівнем професіоналізму, що в майбутньому зможе професійно реалізуватися та буде здатний до подальшого професійного вдосконалення та розвитку.

Перелік посилань:

1. Чому диплом не допомагає знайти роботу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studway.com.ua/diplom-ne-dopomagaie/>
2. Вимоги освітнього стандарту до підготовки економістів-менеджерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.paragonstate.com/vnutrfrmove-planuvannya/47-vimogi-osvtnogostandardu-do-pdgotovki-ekonomstv-menedzherv.html>.
3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0336203-04>.
4. Власюк І. В. Професійно-термінологічна компетентність як складова професійної підготовки майбутніх економістів / І. В. Власюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2013. – Вип. 35. – С. 204-209.
5. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий підхід та українські перспективи ; [за ред. О. В. Овчарук]. – К., 2004. – 111 с.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

А.С. Колесніченко

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Специфікою впровадження комплексного підходу та сучасних методик підготовки спеціалістів і магістрів під впливом розширення системи транскордонних економічних зв'язків та їх інтенсифікації у руслі глобалізаційних і регіонально-інтеграційних процесів стає формування теоретичних знань та набуття практичного досвіду, навчання принципам й основам ефективного ведення бізнесу в Україні та країнах Європейського Союзу, стимулювання майбутніх фахівців до роботи зі складноструктурованими завданнями, розвиток здатності фахівців працювати в умовах високої конкуренції, невизначеного й слабкопрогнозованого середовища та дії жорстких правил регламентації діяльності суб'єктів господарювання в різних секторах континентального ринку [4, с. 19].

Наша країна, слідуючи тенденціям і трендам розвитку міжрегіональних та міжнародних систем і відносин, зокрема, у сфері науки та освіти, сприяє розширенню й розбудові науково-педагогічного підґрунтя у цьому напрямі. Так, у 2010 р. на базі факультету міжнародної економіки і менеджменту КНЕУ ім. В. Гетьмана створено кафедру європейської інтеграції. Місією кафедри виступає фундаментальна підготовка фахівців у галузі міжнародної економіки за кваліфікацією «Магістр з європейської інтеграції» до роботи в умовах функціонування конкурентних секторальних ринків Європи.

Серед сучасних досліджень, присвячених теоретичному осмисленню важливих аспектів викладання комплексу економічних дисциплін, аналізу тенденцій розвитку інституту вищої освіти в умовах глобалізації та інтеграції, необхідно виділити роботи відомих вітчизняних і зарубіжних вчених: С. І. Грицуленко, М. Ю. Олешкова, Н. Ю. Потапової-Сінько, Т. П. Смержанюк, В. М. Теслюк [1-4] та ін., проте з цієї проблематики залишаються питання, відкриті для подальшого вивчення.

Перед викладачем, який має встигнути за швидким потоком інформації і, не лише опанувати його, але й оперативного проаналізувати, обробити, структурувати та представити у найбільш концентрованому й зрозумілому для сприйняття слухачами вигляді, постає ряд нових завдань, складних за своєю суттю й вимагаючих розробки спеціального механізму реалізації. Ключовими з них виступають: ознайомлення з концепцією, основами теорії, методики і методології викладання навчальних дисциплін у системі вищої економічної освіти, які б комплексно забезпечували безперервне підвищення кваліфікації економіста, сприяли розвитку його інформаційної культури, критичного мислення [4]; формування й використання цілісної і логічно-послідовної системи знань про дидактику підготовки кадрів вищої кваліфікації; використання у навчальному процесі всієї палітри педагогічних технологій тощо.

Методологія викладання має дві складові: змістовну і формальну. До змістовної методології входить: вивчення законів, теорій, структури наукового знання, визначення критеріїв науковості та системи методів, які використовуються у дослідженні. Ця компонента функціонально є концептуальним підґрунтям побудови методологічного апарату. Виступаючи надструктурою по відношенню до змістовної, формальна методологія виражається в аналізі методів дослідження скрізь призму логічної архітектури і формалізованих підходів до створення теоретичного знання, вивчення його на істинність й аргументованість, тобто є логіко-аналітичним базисом (рис. 1).